

ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՒ ՏԱՐԱՓ

Թուրքիա-Հայաստան յարաբերութիւններու բնականոնացման հեռանկարներուն շրջագծով ամբողջական պատկեր մը թեր ու դէմ կարծիքներով

«Փակ սահմանի երկխոսություն» փաստավաւերագրական ժապաւեւ-նը, որու թրքերէն տարբերակին առաջին ցուցադրութիւնը շարա-թափարչին տեղի ունեցաւ Իսթան-պուլի մէջ, առիթ հանդիսացաւ Թուրքիա-Հայաստան յարաբերու-թիւններու մատնուած փակու-ղիին մասին հետաքրքրական քննարկումներու: Տիգրան Պաս-կեւիչեանի հեղինակած այս ֆիլ-մի Պատմութեան հիմնարկին (Tarih Vakfi) մէջ կազմակերպուած փրէզումիէրին յաջորդած աւուլիսը եկաւ ամբողջացնել ցուցադրու-թիւնը: Աւելին, ամբողջացնելէ անդին, այդ աւուլիսը անգնահա-տեղի նշանակութիւն ունեցաւ ե-զակի այս ժապաւեւի արժեքա-ման, անոր պարփակած պատգա-մի բերեղացման տեսանկիւնէն: Քննարկումը այնպիսի մակար-դակ մը ունէր, որ մէկ կողմէ հան-դիսատեսը մտածելու առաջնոր-դեց արժարժուած նիւթի գանա-զան ծալքերուն շուրջ, իսկ միւս կողմէ ալ եկաւ պայմանաւորել ֆիլմին վերաբերեալ ընկալումնե-րը: Այս քննարկում-աւուլիսի ար-

ճանագրած յաջողութեան գրաւ-կաններէն մին ալ ատենախօսու-նուն կողմէ գրեւորուած ճարտա-րութիւնն էր: Արդարեւ, անոնք յաջողեցան հրապարակել համադ-րութիւնով ու ողջունելի հաւա-սարակչութեամբ մատուցել թէ՛ ֆիլմին մասին իրենց թարմ տպա-ւորութիւնները եւ թէ՛ Թուրքիա-Հայաստան առկայ փակուղիին շուրջ իրենց մտեցումները: Այդ բոլորի համատեղումով ապահով-ւած պատկառելի արդիւնքը եկաւ ապացուցանել ձեռնարկին իսկա-պէս որակով փայլուն բնոյթը, նաեւ «Փակ սահմանի երկխոսու-թիւն»ին հասած խորութիւնը: Այս կէտին վրայ հարկ է աւելց-նել, որ ձեռնարկը գոհացուցիչ էր Պատմութեան հիմնարկին տեսա-կէտէ, իսկ ֆիլմին բրած ճոխ հնարաւորութիւնները, հարուստ հորիզոնները եկան վերահաստա-տել Տիգրան Պասկեւիչեանի վար-պետութիւնը: Ան բազմակողմանի դէմք մըն է գորղէ սկսեալ մինչեւ հասարակական-քաղաքական գործիչ կը կրէ շարք մը տիրադո-ւթիւններ: **Շար. Դ. Էջ**

Ձախէն՝ Պիլիմետ Պիլմեզ, Վոլքան Վուրալ, Արա Գոչունեան, Իւնալ Չեփեթօզ եւ Մեթ Զուպուֆու (Լուսանկար՝ Արի Թաշ)

ԵՐԵՎԱՆԻ
19
ՅՈՒՆԻՍԿՈՒՄ
2016
ԹԻՒ. (SAYI) 10937
ԳՆ
1 ԼԻՐԱ

J A M A N A K

ԺԱՊԱՆԱԿ

ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀՐԱՆԴԻ ՏԻՆՔԻ ՁԵՆՔԵՐԸ ՕԴԻՆ ՄԷՋ ՄՆԱՑԻՆ

Խօսք իր սպանութեան 9-րդ տարեկիցի տխուր օրումն առթիւ

ՍԱԳՕ ԱՐԵԱՆ

Ինք տարի եւ Հրանդ կը սպասէ ար-գարութեան:

Մեր օրագրութեան մէջ 19 Յունուա-րը դարձաւ Հրանդի օր եւ ամէն տարի պահ մը լռեցիկը ու վերջինցիկը անոր մեծ անկումը:

Պրկուած աղեղի պէս զգացական շեր-տերը կապեցիք մեր սպասկոտ ձայնին մէջ եւ սպասեցիք, որ թրքական «Թու-սոյլ» Ձամաճը, «Հիւրերէն»-ը կամ միւս թերթերը գրեն արդարութեան յողթնակի մասին:

Այդ թերթերը գրեցին Հրանդի մահ-ւան մասին:

Բայց ոչ արդարութեան մասին: Դատարարութիւնները վե-րաձուցան թատերական ներ-կայացումներու:

Դատարն ու գաղտնիութիւն-ները մտեցան մեզմէ:

Բայց Հրանդ Տինք աւելիով հե-ռացաւ:

Հրանդի արձակած նետը մտաւ մութին մէջ եւ ամէնուր տիրեց արեան խալ:

Հրանդ դուրս եկաւ իր պա-տանքէն:

Ամէն մարդ դարձաւ Հրանդ Տինք:

Հրանդ Տինք չէին միայն Պու-տայ փողոցներէն քալող հարիւր հազարները, որոնց անկեղծու-թեան համար կասկածեցան մեզ-մէ շատեր:

Հրանդ Տինք չեն այն բոլորը, որ առ այսօր անոր սպանութիւ-նը թուրքերը մինչեւ վերջ ատե-լու գրօշի կը վերածեն:

Հրանդ ատեղութեան համար չմեռաւ:

Ձեռնու վերջնականապէս ա-տեղութեան շերտաբերին վրայ: Իրաւամբ ուրիշ մէկն է Հրանդ Տինք: Արդեօք ան մեզմէ մէ՞կն էր:

Արդեօք ան մեր արեւոտ յիշողու-թեան հողին համար պայքարող մարդն էր միայն: Արդեօք ան զիտէ՞ր, որ իր մահը սկիզբ պիտի դառնար նոր ճանա-պարհի:

Գիտէ՞ր արդեօք, որ իր մահով պիտի բացուէին հարիւր տարի փակ պահուած պատուհանները:

Կամ կ'երեւակայէ՞ր, որ Ուրֆայէն Մարաշ, Վան ու Տիւրքաբլը իրենց դէմքերը վախի շղարշով փակած թա-քուն հայերը դուրս պիտի գային իրենց «Թաքտոցներէն»...

Թուրք կին գործիչ՝ Փրնար Սելէք իր «Որովհետեւ հայ են» հատորին մէջ (Ե-րևան, 2015) «Ձեռքերը» խորագրեալ հատուածին մէջ Հրանդի հետ իր ունե-ցած առաջին հանդիպումը նկարագրե-լով կը գրէ՝

«Բանտէն դուրս գալէ եւ Նշան Ամ-ճայի կողմէն եկեղեցւոյ պարտէզ հրա-

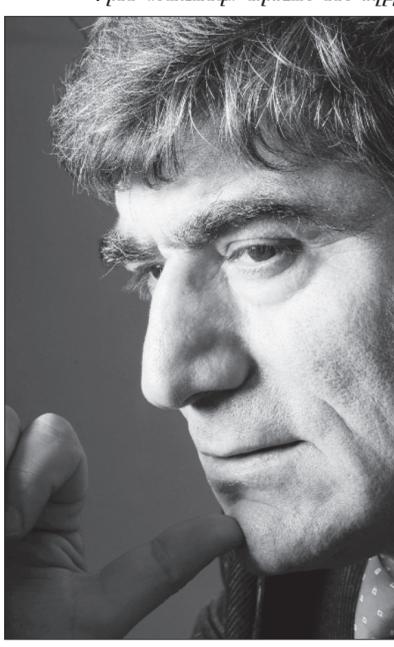
ւիրուելէն քիչ ժամանակ անցած էր, երբ ան հանդիպեցաւ ինձի:

«Ես Հրանդ Տինքն եմ: Կուզէի ծա-նօթանալ քեզի հետ: Մեր նման մար-դիկ պէտք է իրարու ձեռք մեկնեն:

«Անոր մկանոտ խոշոր ձեռքերը լաւ կը իշխէ: Հրանդ ունէր մշուշոտ աչ-քեր, նոյնիսկ երբ կը ժպտար: Յան-դուզն, տաքարեւն, լուստես մարդ մը, որ կը հրամարէր թաքտուելէ»:

Յեմինխտ Փրնար Սելէք շատ կարճ միջոցի մը մէջ կըրցած էր խորապէս զգալ Հրանդի էութիւնը:

Մկանոտ ձեռքեր եւ մշուշոտ աչքեր: Իրեն «ժառանգ» արուած մեծ ողբին

Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ համագործակցութիւնը կը գտնուի կատարեալ մակարդակի վրայ

ԼՈՒՏՏՈՒՆԻ ՄԷՋ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Երկու երկիրներու վարչապետները՝ Աճմէտ Տավուտօղլու եւ Տէյվիտ Քեմըրը երէկ ունեցան կարեւոր տեսակցութիւն մը

Տէյվիտ Քեմըրը եւ Ահմէտ Տավուտօղլու

Վարչապետ Աճմէտ Տավուտօղլու ե-րէկ Լոնտոնի մէջ հանդիպում մը ունե-ցաւ Անգլիոյ Վարչապետ Տէյվիտ Քեմ-ըրին հետ: Այս առիթը շնորհակալ է թէ Անգլիայի եւ Լոնտոնի միջեւ համա-գործակցութիւնը կը գտնուի գերազանց մակարդակի մը վրայ: Լուտ Տավուտօղ-լուի, Լոնտոնի մէջ տեղի ունեցած խոսակցութիւնը առիթ պիտի ըն-ծնեն, որպէսզի Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ թափ ստանայ տնտեսական ու քաղաքական համագործակցութիւնը: Վարչապետին խօսքերով, Անգլիա կը հանդիսանայ Թուրքիոյ կարեւորագոյն դաշնակիցներէն մին: Ան շնորհակալու-թիւն յայտնեց ահաբեկչութեան դէմ պայքարի շրջագծով անգլիական կողմի գորակցութեան ու վշտակցութեան հա-մար: «Մեր տարածքաշրջանէն ներս գո-յութիւն ունի մեծ ռիսք մը: Սա միայն Թուրքիոյ դէմ ուղղուած չէ, այլ՝ Եւրո-

պայի եւ ամբողջ աշխարհի դէմ: Վտան-գը մասնաւորապէս կու գայ Մուրիայէն: Իմ մասնակցութեամբ կայանալիք Սու-րիոյ խաղաղութեան խորհրդածողովի կազմակերպման կապակցութեամբ ձե-զի շնորհակալութիւն կը յայտնեմ», ը-սաւ Տավուտօղլու Լոնտոնի մէջ եւ ընդ-գրծեց, թէ ներկայիս առկայ են թէ՛ մեծ դժուարութիւններ եւ թէ՛ միեւնոյն ժա-մանակ հնարաւորութիւններ:

Իր կարգին, Տէյվիտ Քեմըրը ուրա-խութիւն յայտնեց Տավուտօղլուին հիւ-րընկալելու կապակցութեամբ: Լուտ Ի-րեն, «Իրաք-Շամի խաղաղական պետու-թիւն» (ԻՇԻՊ) ահաբեկչական խմբաւոր-ման եւ ընդհանրապէս ահաբեկչութեան դէմ պայքարի գծուարութիւններուն կողմերը դէմ յանդիման կը գտնուին համատեղ: Ան համոզուած է, թէ Սու-

ՄԱՅՐ ԱՌՈՒԻ ՄԷՋ ԶՐՈՅՑ

Ամենայն Հայոց Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոս-ը շարաթափարչին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի մէջ հիւրընկալեց Հայկա-կան բարեգործական ընդհանուր միութեան (ՀԲԸՄ) կեդրոնական վարչութեան նախագահ Պերճ Սեդրակեանը: Հան-դիպման ընթացքին Վե-հափառ Հայրապետը եւ Պերճ Սեդրակեան բնար-կեցիք Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի եւ ՀԲԸՄ-ի համառոտ եկեղեցաշինա-կան, կրթական եւ ընկե-րային ծրագրերը, ինչպէս նաեւ ազգային-եկեղեցա-կան կեանքին վերաբե- **Շար. Դ. Էջ**

Հայաստան-ԵՄ համագործակցութեան խորհուրդի 16-րդ նիստը

ՊՐԻՒՔՍԷԼԻ ՄԷՋ ԺՈՂՈՎ

Երեւան վերահաստատեց իր հաստատակամութիւնը՝ խորացնելու համար կապերը

Երէկ, Պրիւքսէլի մէջ տեղի ունեցաւ Հայաստան-Եւրամիութեան համագործակցութեան խորհուրդի 16-րդ նիստը: Եւրոպական պատուիրակութիւնը գլխաւորեցին Եւրամիութեան խորհուրդի նախագահ-Տիւրքիոյ ներկայացնող Հոլանտայի Արտաքին գոր-ծոց նախարար Պերթ Քուստերս եւ Եւրոյանմասնո-ղովի հարեւանութեան քաղաքականութեան եւ ընդ-լայնման հարցերով յանձնակատար Եոհաննէս Հան: Հայկական պատուիրակութիւնը գլխաւորեց Հայաս-տանի Արտաքին գործոց նախարար Եղուարդ Նալ-պանտեան, որու կողքին էին ԵՄ-ի մօտ Հայաստանի առաքելութեան ղեկավար դեսպան Թաթուլ Մարգա-րեան, Տնտեսութեան առաջին փոխ-նախարար Գա-րեգին Մելքոնեան, Արդարադատութեան փոխ-նա-խարար Վիգէն Բոչարեան եւ այլ պաշտօնատարներ:

Հան, Նալպանտեան եւ Քուստերս

ՏԻԱՐՊԱՔԸՐԻ ՄԷՋ ԿՈՐՈՒՍՏ

Տիարպաքըրի մէջ մահկանացուն կնքեց քաղաքի վերջին հայերէն Մարգիւս Էքէն, որ 25 օրէ ի վեր դար-մանում կը տեսնէր «Տիւրք» համալսարանի հիւանդա-նոցին մէջ: 2014 թուականին ան կորսնցուցած էր իր 65 տարեան կողակիցը՝ Պայծառ Էքէնը, որու մահէն **Շար. Դ. Էջ**

ԳՈՅԺ. ՈՉ ԵՒՍ Է ԿԱՐՊԻՍ ՈՒՂՈՒՐԼՈՒԵԱՆ

Խոր ցաւով վերահասու եղանք, թէ իր մահկանացուն կնքած է մեր համայնքի երէց սերունդի այնքան սիրուած ու յարգուած դէմքերէն մին՝ Կարպիս Ու-ղուրուեան: Իր սերունդի ամենայնա-կանջական դէմքերէն մին էր Կարպիս **Շար. Դ. Էջ**

Ուղուրուեան, որ թրքահայ կեանքէ ներս կը վայելէր թէ՛ մեծ համակրանք եւ թէ՛ մեծ վատահաւթիւն: Երկար տարի-ներ ան մեր հաւաքական կեանքէն ներս զբաղեցուցած էր բազմակողմանի պաշ- **Շար. Դ. Էջ**

մէջէն Հրանդի աչքերը կը պատմէին Հայոց հին գաւառներու մեծ ողբին մասին: Ողբի մը մասին, որ արցունք չունեցաւ: Արցունքը կը չորնար լուսութեան եւ ա-մալուութեան մէջ: Իսկ անոր ձեռքերը՝ խոշոր եւ մկանոտ կը դառնային բաց ափեր: Նոր սկիզբ մը կերտեցին Համար Հրան-դի ճիգը կը մնար կիսատ: Հրանդի խոշոր ձեռքերը մինչեւ հիմա պարզուած են օդին մէջ: Ու չեղաւ մէկը, որ միւս ափէն հա-նք ու նկատէր իր պատգամին իմաստը: Հրանդին համար կարեւոր էր թուրքը: Շատ պարզ ըմբռնումով մը ան կը բացատրէր «միայնի սպրկու հեռա-նեկար»-ին մասին: Անոր այս մտեցումն էր, թերեւս, որ Սփիւռքի բոլոր թէ՛ կէտերուն մէջ պի-տի չընդունուէր ու բնագաւառութեան տարափ մը թափուէր իր գլխուն: Ու սպա անոր սպանութիւնը կը դառ- **Շար. Դ. Էջ**

ՀԱՅ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

19-րդ դարուն աղջիկները տղոց հաւասար ուսում չէին ստանար: Հարուստները աղջիկները քիչ մը հայերէնի եւ քիչ մըն ալ ֆրանսերէնի անձնական դասեր կուէին, իսկ աղքատները ատոնցմէն ալ զրկուած էին:

ներուն, ապա նաեւ գիւղերուն մէջ: Քնասպի Հայ աւետարանական եկեղեցին 1855 թուականին կը հիմնադրէ երկու անընդամենը դպրոցներ, որոնք գործել սկսած են 1855 թուականին, մէկը՝ մանչերու, միւսը՝ աղջիկներու:

Երգումի օրիորդաց վարժարանը

Գրող, հասարակական գործիչ Պերճ Պոռչեան հիմնադրեց Շուշիի (1864թ.) եւ Երեւանի Գայանեան (1866թ.) զբոսայգիները: Հայ աղջիկներու համար բացուած առաջին դպրոցներէն է Շուշիի Մարիամեան (Մարիամ Հայրուհեան) օրիորդաց դպրոցը, որ հիմնադրուած է 1864 թուականին: Շուշիի Մարիամեան դպրոցը Արցախի մէջ սկիզբը դրաւ կանանց կրթութեան:

Երգումի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ տարածքին մէջ 1870 թուականին հիմնադրուած է Հռիփսիմեան օրիորդաց դպրոցը, որ նախապէս կոչուած է Թարգմանչաց վարժարան, այնուհետեւ՝ Հռիփսիմեան վարժարան: Առաջին ուսումնական տարեկանները (1870-1871) այդ դպրոցը կը յաճախէին 291, իսկ 1882 թուականին՝ 400 աշակերտուհիներ: Վարժարանի ուսուցիչներէն եղած է Հայ յեղափոխական դաշակցութեան հիմնադիրներէն Ռոստոմ:

ՆԱՐԷ ԳԱԼՆԵՐԵՆԵԱՆ

Յունահունական ոճի ըմբշամարտի Հայաստանի հաւաքականի անդամ Ռաֆիկ Մանուկեան Իրանի մարտաբարձը՝ Թեհրանի մէջ Թախթիբի բժշկական միջնակարգի 36-րդ մրցաշարքին տիրացաւ ոսկիէ մետալին: 80 քգ դասակարգին մէջ Հայ ըմբշը աւարտականի առաւելութեան հասաւ իրանցի Ֆայաճ Մեհնաբիի նկատմամբ: Նախքան Մանուկեանի՝ ոսկիէ մետալին տիրանալը, Արտակ Յովհաննիսեան 61 քգ դասակարգին մէջ տիրացաւ պրոնզ մետալին:

ՌԱՅԻԿ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԴԱԹՆԵԿԻՐ

Մեւս կողմէ, Հայաստանի յունահունական ոճի ըմբշամարտի հաւաքականը՝ զիլուար մարզի Լեւոն Զուլֆարախեանի հովանաւորութեամբ, Երեւանի մէջ սկսաւ հաւաքել մը: Այդ հաւաքը պիտի տեսէ մինչեւ Յունուարի 28-ը: «Երեւանեան այս հաւաքին 25 ըմբշներ: Ասիկա պիտի ըլլայ պատրաստութիւն 29-31 Յունուարին Պուկարթի մէջ տեղի ունենալիք միջազգային մրցաշարքի մը»: Ըսաւ Հայաստանի յունահունական ոճի ըմբշամարտի հաւաքականի մարզիչ Սամուէլ Գեղորգեան:

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու առաջին տիկին Միշէլ Օպամա Յունուարի 17-ին նշած է իր ծննդեան 52-րդ տարեդարձը, որու կապակցութեամբ զինք շնորհակարար է ամուսինը՝ Նախագահ Պարաք Օպամա: «Կը շնորհակարարեմ առաջին տիկինը ծննդեան տարեդարձին:

ՊԱՐԱԲ ՕՊԱՄԱՅԻ ԸՆՈՐՀԱՌՐԱԿԱՆԸ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու առաջին տիկին Միշէլ Օպամա Յունուարի 17-ին նշած է իր ծննդեան 52-րդ տարեդարձը, որու կապակցութեամբ զինք շնորհակարար է ամուսինը՝ Նախագահ Պարաք Օպամա: «Կը շնորհակարարեմ առաջին տիկինը ծննդեան տարեդարձին:

ՅՈՒՆԻՍԻԱՐ ԽՈՐՀՐԴԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՇՏՈՑ ԲԱՀԱՆԱՑ ԳԱԼՔԱՔՅՈՒՆ

Միջին ընթացիկ բարեկամներ, եկէ՛ք այսօր առակով մը սկսի՛րք մեր խորհրդածութիւններուն: Առակը կը պատմէ Սմբատ Սարգսաւազ Խանուկեան ուր գեղեցիկ եւ իմաստասէյ կերպով կը նկարագրէ «Երջանկութիւնը»:

«Անգամ մը երեք եղբայրներ կը տեսնեն երջանկութիւնը՝ որ նստած է փոսի մը խոր յատակը:

«Եղբայրներէն մին կը մտնայ փոսին եւ երջանկութիւնը կը խնդրէ շատ դրամ: Երջանկութիւնը կու տայ իրեն ուզած գրամը եւ ան կը հեռանայ՝ երջանկութիւնէն խելքն ու միտքը կորսնցուցած:

«Երրորդ եղբայրը կը հակի, կը ծոխ փոսին վրայ... Ի՛նչ կ'ուզես, կը հարցնէ անոր երջանկութիւնը:

«Երջանկութեան այս հարցումին, հարցումով կը պատասխանէ տղան.- Իսկ դուն ի՛նչ կ'ուզես:

«-Իրեւոյ հանէ գին այստեղէն, կը խնդրէ երջանկութիւնը: Տղան կ'երկարէ իր ձեռքը եւ կ'օգնէ որ երջանկութիւնը դուրս գայ փոսէն:

«Ասկէ յետոյ տղան կը դառնայ եւ լուռ կը հեռանայ: Իսկ երջանկութիւնը կ'երթայ անոր ետեւէն...»:

Այս առակը ցոյց կու տայ մեզի, թէ՛ ո՛ւր պէտք է փնտռել երջանկութիւնը, եւ յետոյ ի՛նչ պէտք է ընել, որպէսզի երջանկութիւնը մեզի հետեւի, մեր ամբողջ կեանքի ընթացքին ընկերակցի, ուղեկցի մեզի:

Արդարեւ, ուրիշ առիթներով ալ բարեք, երջանկութիւնը հեռու չէ մեզմէ, քանի որ մարդ երջանկութեան կոչումով ստեղծուած է եւ իր իսկ սպիծակով կորսնցուցած է զայն: Ուրեմն երջանկի ըլլալու համար՝ նախ պէտք է փնտռել զայն, ինչպէս մարդ կը փնտռէ, կ'որոնէ իր կորսնցուցած որեւէ արժէքը:

Յետոյ սիրելիներ, մարդ պէտք է գիտնայ, թէ ո՛ւր կրնայ գտնել երջանկութիւնը, ուրիշ խօսքով ո՛ւր պէտք է փնտռէ զայն: Եթէ իսլայ տեղի, սխալ բաներու մէջ, սխալ կերպով մարդ փնտռել փորձէ երջանկութիւնը՝ այլապէս չի գտնիր զայն, գտած կը կարծէ, եւ սակայն չարաչար կը խաբուի եւ ի վերջոյ յուսահատ՝ զգրաւաբար կ'ըլլայ, փոխանակ երջանկի ըլլալու: Ուրեմն իրապէս եւ տեսակէս երջանկի ըլլալու միջոցը՝ զայն շիտակ տեղ, շիտակ բաներու մէջ եւ շիտակ կերպով փնտռելն է:

Զոր օրինակ, երջանկութիւնը ժամանակաւոր եւ խաբէական, ցնորական հանդիսներու մէջ փնտռել մարդս երբեք երջանկի չ'ընէ՛ր, թերեւս պահ մը երջանկի ըլլալ կը կարծէ, երջանկութիւնը կը զգայ իր վիճակէն, բայց երբ կեանքի իրողութեան հետ դէմ յանդիման կայ, շուտով կը հասկնայ, կ'անդրադառնայ, որ այդ ժամանակաւոր վիճակը «Երջանկութիւն» չ'է՛:

Երջանկութիւնը փնտռելու վայրն ալ կարելի է ըսի՛րք. մարդ եթէ երջանկութիւնը ընտանիքէն դուրս՝ ապօրինի գրաստայրերու, խաղաղարարներու, գրաստայրներու մէջ փնտռէ, դարձեալ, ի վերջոյ զգրաւոր կ'ըլլայ, եթէ նոյնիսկ պահ մը երջանկի կարծէ ինքզինքը:

Եւ երջանկութիւնը փնտռելու կերպն ալ կարելի է՝ երջանկութիւնը տեսական գրաստայրէն համար: Տեսակ տեսակ հանդիսներու, մոլութիւններու միջոցով, զոր օրինակ՝ ոգեկր ըմպելի, ծխամոլորութիւն, թիւրեցիկներու գործածութիւն սխալ միջոցներ, կերպեր են երջանկութիւնը գտնելու համար, եւ մանաւանդ՝ տկարութիւն, քանի որ բոլոր աշխարհը պարզապէս եւ կայուն «ինքնախաբէութիւն» են: Ժամանակաւոր հանդիսներ, հանձնարարութիւններ երբեք իսկական իմաստով մնայուն եւ տեսական երջանկութիւն չ'են:

Բայց ի՛նչ է երջանկութիւնը:

Նախ բանք, որ «Երջանկութիւն»ը՝ որպէս երկրաւոր արժէք, որպէս աշխարհահասարակաց, յարաբերական կամ համեմատական վիճակ մըն է: Ամէն մարդու համար երջանկութիւնը, իր նեղ իմաստով, տարբեր չարժանիքներով գոյացած այլազան կերպով արտայայտուող հոգեկիճակներ են: Ուստի ամէն մարդ երջանկի կը զգայ ինքզինքը տարբեր պատճառներով եւ տարբեր վիճակով: Եւ շատ անգամ «Երջանկութիւն» ըմբռնումը հակասական ըմբռնումներու ալ արտայայտութիւնը՝ դրսեւորումը կրնայ ըլլալ՝ մէկուս երջանկութիւնը կրնայ ուրիշ մը զգրաւորութիւնը ըլլալ:

Եւ կամ եթէ Հարուստութիւնը երջանկութեան պատճառ նկատուի, ուրեմն ի՛նչ համեմատութեամբ հարուստութիւնը երջանկութեան պատճառ կրնայ ըլլալ, ուրիշ խօսքով՝ մարդ ո՛րքան հարուստ ըլլալու է՝ որպէսզի երջանկի ըլլալ: Այս կը նշանակէ՝ որ երջանկութիւնը որոշ, ստորջ չափանիշ մը չունի, յարաբերական կամ համեմատական է եւ փոփոխական արժէք մը՝ որ ամէն մէկու համար տարբեր կերպով կը յայտնուի: Ուրեմն ի՛նչ է երջանկութիւնը, այս հարցումին չափ կարելի է, թէ մարդ ե՛րբ երջանկի կրնայ

զգայ ինքզինքը իրապէս եւ տեսակէս: Հարցումը քիչ մը փոխելով՝ ո՛վ երջանկի է, ի՛նչ բանով եւ ո՛րքանով:

Հատ ընդհանուր կարծիքի եւ համոզման՝ երջանկութեան լաւագոյն սահմանումը կու տան մտնուկները՝ դարձեալ այն տեսակէտին թէ՛ անգիտութիւնը երջանկութիւնն է:

Ուստի մտնուկներ ո՛չ թէ խօսքով, այլ գործով կը բացայայտեն, թէ ի՛նչ է երջանկութիւնը: Մանուկը բնական երջանկի է՝ գոհունակութիւն կը զգայ եւ հոգիի հանդիման ունի, երբ կուտ է եւ զբաղմունք ունի, այսինքն՝ խաղալիք, որ է ժամանցի առարկայ, եւ որեւէ ցաւ չունի: Մանուկը՝ որ աւելին չի ձգտիր, աւելին չ'ուզիր, քանի որ աւելի մեծ հանդիսներու մասին տեղեկութիւն չունի, եւ իր փոքր ու սահմանափակ աշխարհին մէջ քիչով ու պարզով կը բաւականանայ եւ այդքանով «Երջանկի» կը զգայ ինքզինքը:

Արդարեւ մանուկը երբեք չի մտահոգուիր իր ուսելիքին, խաղալիքին որակով, քանակով եւ տեսակով: Մանուկը երջանկի է՝ որքան ատեն որ գոհ է կերածով, լաւին ու գէշին չի նայիր, բայց է իրեն համար որ քիչքը սիրտով: Նոյն կերպով, ան խաղալիքին որակով ալ չի մտահոգուիր՝ ամենապարզ խաղալիք մը բաւական է իրեն ինքնամոտացութեան շրջանի մը մէջ փոխադրութեան՝ որ իրեն համար երջանկութեան նախապայմանն է: Բայց զգրաւորաբար, երջանկութեան այս տարրական պայմանները մտնուկին համար նոյնը չ'են մնար, այլ անոր հետ կը մեծնան, կը կուտակուին, բարդ վիճակ մը կը ստանան եւ հետեւաբար կը փոխուին: Եւ ֆիզիքական-մարմնական պահանջներու կողքին կը ծնին ու հետզհետէ կ'աճին ընկերային, ընտանեկան եւ իմացական նոր եւ արդէ պահանջներ՝ որոնք եթէ կարելի չ'ըլլալ գոհացնել, ապիւրջանկութիւնը, դժգոհութիւնը եւ դժբախտութիւնը կը ներգործէ մարդուս կեանքին ներս:

Այլապէս, այնքան ատեն որ մարդ աշխարհը եւ կեանքը ճանչնայ, պահանջները կ'աւելնայ եւ վերջապէս տարիքը իր զգալի մեղմեցնելու հասնի, կը սկսի վարչէջքը, կը գոյանան ֆիզիքական-մարմնական եւ հոգեկան անկարողութիւններ, որոնք պատճառ կը դառնան որ «Երջանկութիւն» ըլլած «առաքել»ը բոլորովին հեռանայ մարդուս կեանքէն:

Եւ կարծու «Երջանկութեան» նախապայմանը՝ պարզութեան, չափաւորութեան եւ պէտք եղածով գոհանալու մէջ է... Յունուար 1, 2016, Խրթնապուլ

ՅՈՒՆԻՍԻԱՐ 1858-ԻՆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ «ՀԻՄՆԱԾՈՒՅԼ»

Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Ո՛չ պատահականօրէն ըստուած խօսք է, ո՛չ ալ այդպէս՝ շուայլանքով տրուած գնահատական է շարունակ շնչուող այն հաստատումը, որուն համաձայն, Հայ մամուլը հիմնական դեր խաղացած է մեր ժողովուրդի լեզուամբռնածողութեան արդիւնատուութեան մը, քաղաքակրթական ինքնահաստատումը եւ մշակութային կենսագործումը յառաջ մղելու, մշտանորոգ պահելու եւ նպատակասլաց հռչակով առաջնորդելու ազգակիրտ գործին մէջ:

158 տարի առաջ, 13 Յունուար 1858-ին, իր առաջին համարը Հրատարակած «Հիւսիսափայլ»ի օրինակը ինքնին բաւարար է, որպէսզի իր ամբողջական եւ ընդգրկուն իմաստով ու կարեւորութեամբ ընկալուի այն ճշմարտութիւնը, որ Հայ մամուլը ամէնօրեայ դպրոցն է հայուն:

«Հիւսիսափայլ» թերթի անունը կցուած «Օրագիր ընդհանուր ազգային լուսաւորութեան եւ դատարարութեան» վերտառութիւնը լուսազոյն կը խոստանէ ընթացքը, առաջադրանքն ու առաքելութիւնը Մուսուլմանի մէջ Հրատարակուած այս ամսաթերթին:

1858-էն սկսեալ մինչեւ 1862 անխափան հրատարակուելի ետք, «Հիւսիսափայլ» երկու տարի լոյս չէ տեսած, 1864-ին վերահրատարակուած է եւ այնուհետեւ վերջնականապէս դադրած: Բայց

հինգ տարուան իր հրատարակութեամբ առաջացուցած է այնպիսի՝ ստեղծագործական շարժում եւ զազափարական երկունք, որ առանց չափազանցութեան հիւսիսէն փայլող Զարթոնքի լոյսը դարձած է արեւելահայ գրականութեան եւ, ընդհանրապէս, լեզուամտածողութեան համար:

«Հիւսիսափայլ»ի հրատարակութեան նախաձեռնեց Ստեփանոս Նազարեանց, որ փայլուն հրատարակագիր էր եւ հանրիտացաւ ոչ միայն արեւելահայ աշխարհաբարի մշակման եւ կատարելագործման գրօշակիրը, այլեւ՝ անվեհեր պաշտպանը Հայ ազգային օրգինի մէջ «Հոգեկր ըմպելի» առաջնեցիկը առաջադրանքին՝ իր հիմնած թերթին զիլուար առաքելութիւնը հռչակելով՝ «Իւրացնել եւրոպական մշակոյթը եւ զայն տարածել Ասիոյ մէջ, ինչիւ Ասիայի համար մի լուսաւոր ճրագ»:

Ստեփանոս Նազարեանց առանձին չէր, իր կողքին ունէր յառաջդիմական մտածողութեան եւ տեսլականի տէր երիտասարդ մտաւորականներու կենսունակ խումբ մը, յատկապէս Միքայէլ Նալբանդեանի օրինակով նորանուն հնդիսակութիւններ, որոնք «Հիւսիսափայլ»ը վերածեցին բառին ամենէն վաւերական իմաստով ստեղծագործական զարթոնցի: Գրական ու իմաստասիրական այդ զարթոնքը, միաժամանակ, շատ արագ հանրային լուսաւորութեան եւ զգալի զարթոնքի դպրոց դարձաւ 19-րդ դարու երկրորդ կիսու արեւելահայ իրականութեան մէջ:

Կարեւորութեան պէտք է նշել, որ «Հիւսիսափայլ»ը ունէր իր հոգեմտաւոր ծնողը, որ Մուսուլմանի Լազարեան ճեմարանն էր, հիմնուած 1814-ին: Արեւելահայ իրականութեան մէջ պատմական մեծ դեր խաղացած հանրային լուսաւորութեան եւ ազգային զարթոնքի այդ անկրկնելի ուսումնարանը սերունդ հասցուց եւ Ստեփանոս Նազարեանց, Միքայէլ Նալբանդեան, Մուսուլմանի Լազարեանի Գաղակահեան, «Հիւսիսափայլ»ի իրենց ճառագայթով շողերով, Լազարեան ճեմարանով սկսած արեւելահայ զարթոնքի շարժումը յաղթական իր աւարտին առաջնորդեցին:

«Հիւսիսափայլ»ի առաքելութիւնը երեք նշանակետերով առաջնորդուեցաւ: Առաջին. ամէն կարգի իշխանութեան ազդէր դարձնել նոյնիքն մեր ժողովուրդը՝ ժողովրդավարութեան ուղղութեամբ Արեւմուտքի եւ Հիւսիսի մէջ ծաւալած զազափարական խնդրումներուն եւ հասարակական զարգացումներուն հարող պատկերով Հայ ժողովրդային բազմութիւնները, լուսաւորելով Հայու

միտքն ու հոգին եւ թափ տալով անոր ինքնահաստատման կըռուաններուն ու ինքնագարգացման գէղեքներուն:

Այդ առումով, արեւելահայ լեզուամտածողութեան մէջ շնչուած յառաջդիմական ու ընկերային զգացողութիւնը ուղղակի ժառանգն է «Հիւսիսափայլ»ին:

Երկրորդ. պայքարել Հայ հոգեւորականութեան տգէտութիւնը եւ անոր խաւարամիտ նախապաշարունակներուն դէմ, ընդհանրապէս նաեւ պահպանողականութեան եւ ստրկամտութեան դէմ՝ առաջին հերթին աշխարհաբար լեզուն գրական եւ հրատարակարարական մշակումի ու գործածական բարձր մակարդակի հասցնելով, ինչպէս նաեւ Հայ դպրոցը իրաւ լուսաւորութեան զարթոնքի վերածելով: ● շար. 1

JAMANAK ARMENIAN DAILY NEWSPAPER. Sahibi: SARKIS KOÇUNYAN. Yazı İşleri Müdürü: NADİA KOÇUNYAN. Basım ve Yayım: JAMANAK. DUATEPE MAH. ŞAHADET SOK. NO: 36/4 VARTAN APT. 34379 FERİKÖY-ŞİŞLİ/İSTANBUL (POSTA KUTUSU 22 BEYOĞLU) BU GAZETE BASIN AHLAK YASASINA UYMAYI KABUL ETMİŞTİR YAYIN TÜRÜ YEREL SÜRELİDİR

JAMANAK. ԺԱՄԱՆԱԿ. ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՕՐԱԾԵՐԹ

108-ԴՊ ՏԱՐԻ (19.01.2016) ՀԻՄՆՈՒՄ 1908-ԻՆ ՄԻՍՍԻՐ ԵՒ ՍԱՐԳՍԻ ՎՈՅՈՒՆԵԱՆ ԵՂԱՅՐԵՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ 0.212.243 56 39 0.212.243 31 96 jamanak@jamanak.com www.jamanak.com

ՆԵՐՍԷՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ. «ՄԱՐԴԻՆ ՈՒ ԳԻՐԲԸ ՄԷԿ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԵՆ»

Տեսակցեցաւ՝ ԱՆՈՒՇ ԹՐՈՒԱՆՑ

Անուշ Թրուանց եւ Ներսէս Հայրապետեան

Հայաստանի մօտ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու դեսպանատան Հասարակայնութեան Հետ կապերու բաժնին կից գործող Տեղեկատուական միջոցներու կեդրոնի տնօրէն, Հայաստանի Գրադարանային միութեան վարչութեան Հիմնադիր նախագահ Ներսէս Հայրապետեանի Հետ ԺԱՄԱՆԱԿ-ի գրոյցը առաւելաբար կը վերաբերի իր ղեկավարած կեդրոնի տարած աշխատանքներուն: Մասնագիտութեամբ գրադարանավար-մատենագէտ մեր գրուցակցը, որուն ողջ մասնագիտական գործունէութիւնը կապուած է գիրքին, ԺԱՄԱՆԱԿ-ին խօսեցաւ նաեւ ընթերցող-գիրք այսօրուան յարաբերութիւններուն մասին՝ նշելով, որ գիրքը եւ մարդը մէկ ամբողջութիւն կը կազմեն եւ անբաժանելի մըն են իրենց համագործակցման մէջ, ուստի պէտք է գտնել այն պատճառները, թէ ինչու մարդը կը հեռանայ գիրքէն եւ վերացնելով այդ արգելքները՝ հարկ է մարդը մօտեցնել գիրքին: Մինչ ամերիկեան դեսպանատան գրադարանի ղեկավարութիւնը ստանձնելը՝ Ներսէս Հայրապետեան եղած է Հայաստանի Ազգային գրադարանի փոխ-տնօրէնը, իսկ մինչ այդ ալ, դաստիարակական աշխատանք ունեցած է Երեւանի Պետական մանկավարժական համալսարանի Գրադարանավարութեան եւ մասնագիտութեան բաժնին մէջ: Նաեւ անոր Հիմնած Հայաստանի Գրադարանային միութեան նախաձեռնութեամբ ամէն տարի Ապրիլին տեղի կ'ունենայ Ազգային գրադարանային շաբաթը, որ կրկին գիրքը տարածելու, ընթերցանութիւնը քարոզելու միջոց մըն է: Ներսէս Հայրապետեան Հայաստանի մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպանատան գրադարանին մէջ սիրով Հիւրընկալեց մեզ եւ պատասխանեց մեր հարցումներուն:

—Պարոն Հայրապետեան, միշտ կը յիշեմ Ձեզ՝ գիրքերու, գրադարաններու աշխարհի մէջ էք, գրատարած, գրատար գործունէութիւն կը տանիք, ուրկէ՞ կու գայ այդ անսահման սերը գիրքի, գրադարանային գործի հանդէպ:

—Մանկութենէն, կու գայ եւ չհարկէ՛ դադարէ: Ես դարձեալ տարիներուն զգացած եմ, որ գրադարանավար ծնած եմ, այդ մասնագիտութիւնը ընտրած եմ տակաւին դարձեալ տարիներուն: Տասներորդ դասարանի մէջ որոշած եմ, որ պէտք է գիմեմ Մանկավարժական համալսարանի Գրադարանագիտութեան եւ մասնագիտութեան բաժնի: Աւարտելէ ետք նոյն վայրին մէջ սկսած եմ աշխատիլ, այնուհետեւ՝ 1991-2003 թուականներուն եղած եմ Հայաստանի Ազգային գրադարանի փոխ-տնօրէնը:

—Իսկ յետոյ ստանձնած էք այս աշխատանքը՝ Միացեալ Նահանգներու դեսպանատան մէջ: Ի՞նչ է տեղեկատուական միջոցներու եւ պաշարներու կեդրոնի աշխատանքի բնոյթը:

—Տեղեկատուական միջոցներու եւ պաշարներու կեդրոնը գրադարան է՝ + նշանով: Առաջ աւելի շատ գրադարանը կը գերակշռէր, քան առաւել նշանը, հիմա երկուսն ալ յիշողութիւն, թուային եւ հեռակալ աշխատանքի ձեւերը աւելի տարածուած ունին: Եթէ առաջ ամէն օր իմ մօտ, դեսպանատան գրադարանի մէջ օրական կ'ունենայինք միջինը քսան այցելու, հիմա ի հարկէ, այդքան այցելու չկայ, բայց ատոր փոխարէն հիմա աւելի շատ կ'օգտուին մեզմէ, քան առաջ, որովհետեւ մենք մեր այցելուներուն, մեզմէ օգտուողներուն կը սպասարկենք առցանց դրութեամբ: Այսինքն, պայման չէ, որ այցելուն գայ, հասնի մեզ մօտ, որպէսզի օգտուի մեր պաշարներէն: 2010 թուականէն սկսեալ մենք եւ Հայաստանի մէջ գործող հինգ ամերիկեան անկիւնները մեր այցելուներուն անվճար եւ ազատ մուտք կու տանք զէպէ՝ eLibraryUSA տեղեկատուական շտեմարանները, որ մեծ հանգույց մըն է եւ որու մէջ մուտք գործող կրնայ աւելի քան երեսուցից տարբեր շտեմարաններէ օգտուիլ: Մեր հիմնական օգտուողները անգլերէն լեզուն սորվիլ փափաքողները, լեզուներու ուսումնասիրութեամբ հետաքրքրուողները, այլ մասնագիտութիւններու ուսումնասիրողներն են, ինչպէս հասարակական գիտութիւններ, գործարարութիւն եւ այլն: Շտեմարանները մեծ ծրար մըն են, եւ մարդիկ, իրենց տունին մէջ նստած, կ'օգտուին այդ հնարաւորութիւններէն: Ռեբէ մէկը, որ կը զիմէ մեզի, պէտք է ըլլայ կամ ամերիկեան դեսպանատան գրադարանի, կամ ալ՝ իրեն մօտիկ գտնուող ամերիկեան անկիւնի օգտուողը: Մեր գրադարանը երկու գործառնութիւն ունի: Փաստն այն է, որ երկուսն աւելի-քան 250 հոգի մտած է ամերիկեան անկիւններ, ինչ որ գրադարաններու քիչ յաճախելիութեան այս պայմաններուն մէջ շատ լաւ թիւ մըն է: Անկիւնները կը կազմակերպեն դասախօսութիւններ, համաժողովներ, ցուցահանգէլներ, խօսակցական ակումբներ, ամերիկեան ժապաւններու ցուցադրութիւններ եւ քննարկումներ: Անոնք իւրօրինակ համայնքային մշակութային կեդրոններ են: Այս

մարզային այլ գրադարաններու հետ, մարդերու մէջ գործող համալսարաններու գրադարաններուն հետ: Քանի որ երկուսն աւելի կէսը աւելի շատ դեսպանատան դիւանագիտական հատուածին համար կ'աշխատեն, կը հետեւիք օրուան լրահոսին, ունինք յատուկ շտեմարաններ, որոնցմէ տեղեկութիւններ կը քաղենք, լրաքաղ կը հաւաքենք, իսկ օրուան երկրորդ կէսին մեր աշխատանքին կ'աւելնայ նաեւ այցելուներու եւ օգտուողներու հետ աշխատանքը:

—Ովքե՞ր են իմ մնացած օգտուողները: —Մեր հիմնական օգտուողները ուսանողներն են: Օգտուողներու կարգին են նաեւ հասարակական կազմակերպութեան ներկայացուցիչներ, անգլերէնի ուսուցիչներ, կամ պարզապէս մարդիկ, որոնք հետաքրքրուած են ամերիկագիտութեամբ կամ մեր գիրքերով, որոնք տեսակետը նիւթեր կը պարունակեն: Նոյնիսկ արդէն պայման ալ չէ, որ անձը, որ կ'այցելէ մեր կայքը, լաւ տիրապետէ անգլերէնին, կրնայ գալ, նայիլ մեր ամսագրերը, գիրքերը, զորս մենք կը ստանանք Միացեալ Նահանգներէն, օգտուիլ համացանցէն եւ այդ ամէն ինչը մեր կեդրոնը կը տրամադրէ զգա՞տ ու անվճար հիմունքներով:

—Իսկ ի՞նչ են ամերիկեան կեդրոնները, որոնց աշխատանքի կառավարումը մեր կեդրոնի հսկողութեամբ ենթարկուած է: —Ամերիկեան կեդրոնները աշխարհի մէջ սկսած են պաշտօնագրային գործիչ 2000 թուականէն ի վեր: Այսօր աշխարհի երկուսն աւելի-քան 250 հոգի մտած է ամերիկեան անկիւններ, ինչ որ գրադարաններու քիչ յաճախելիութեան այս պայմաններուն մէջ շատ լաւ թիւ մըն է: Անկիւնները կը կազմակերպեն դասախօսութիւններ, համաժողովներ, ցուցահանգէլներ, խօսակցական ակումբներ, ամերիկեան ժապաւններու ցուցադրութիւններ եւ քննարկումներ: Անոնք իւրօրինակ համայնքային մշակութային կեդրոններ են: Այս

միջոցներ մէջտեղ կը բերեն եւ կը վերափոխուի գրադարանային գործը, որպէսզի յարմարուի այսօրուան ընթերցողի պահանջներուն: Ընթերցողը, եթէ կը նայի գրադարանին եւ գրադարանը իրեն չ'առաջարկի այսօրուան արտադրանքը, ինք չի գար գրադարան: Գրադարանները պէտք է վերափոխուին, երթալով նոր գիրքերու թիւը կ'աւելնայ, գիրքերը կը փոխուին, սպազիր գիրքը կը կրճատուի, թուային թեքստերը կ'աւելնան եւ մարդիկ առաւել կ'ուզեն գտնուիլ կարգալ: Ես, անշուշտ, չեմ ուզիր այդ մանրամասներու մէջ մտնել, թէ ինչ տեղի կ'ունենայ, երբ ան երկուսն ալ կարգալ կամ թուային կարգալ: Այդ մէկը բոլորովին այլ թեմայ մըն է, բայց ընթերցանութիւնը այսօր ալ կայ, մասուցման ձեւեր կան, եւ եթէ գրադարանները պատրաստ են ընթերցող ընդունելու, ճիշդ քայլեր կ'առնեն եւ ընթերցողը կը շահնի:

—Կ'ուզեմ այս առիթով յիշել հեռուստոյ 1994 թուականը, երբ ես Միացեալ Նահանգներ այցելած էի՝ հետազոտական եւ ռեզուսանկան ծրագրերով իրենցիկ համալսարանի եւ այդ այցի շրջանակներու մէջ, որ մը, կանգնած էի Լուս Անճելոսի կեդրոնային համայնքի գրադարանի հիմնադիրը յարկին վրայ, մեր հայրենակցի՝ Սիլվա Նաթայի Մանուկեանին հետ, որ գրադարանի միջազգային լեզուներու բաժնի վարիչն էր, անգլերէն լեզուով գրականութիւնը կը կարգան, կ'ուսումնասիրեն նորութիւններ, զանազան ձեռնարկներու կը մասնակցեն: Բազմաթիւ ամերիկեան հեղինակներու ժամանակակից հրատարակութիւնները Հայաստանի գրադարաններուն մէջ դեժուար է գտնել, բայց ամերիկեան անկիւններուն մէջ անոնք կան: Երեւանի մէջ թեքստերու հնարաւոր է գիրք մը, ամսագիր մը աւելի դիւրին գտնել, բայց մարդերը զրկուած են այդ հնարաւորութիւններէն: Ահա ինչու մենք կը կարեւորենք մարդերու հետ աշխատանքը, եւ ամերիկեան անկիւններէն զատ կը գործակցենք նաեւ

անգամէն ներս կը մտնէր, ինչ որ գրադարանի մը համար երանելի բան մըն է: Տիրին Սիլվան ինչ ըստ՝ Ներսէս, երբ ես քեզի կը նայիմ, կը տեսնեմ ինքզինքս ասորի կէսը տարի առաջ, եւ այս պահուն, երբ դուն ինձի կը նայիս, կը տեսնես ինքզինքդ քսան տարի յետոյ: Քան տարի յետոյ 2014 թուականն էր, այսինքն՝ մեր օրերը, ան կ'անարկէր, որ քսան տարի առաջ իրենց գրադարանը նոյն պայմանները չէ ունեցած, ինչպէս այդ օրը, եւ նոյնքան ընթերցող չէ ունեցած, ինչպէս այդ ժամանակ, եւ Հայաստանի մէջ ալ քսան տարի յետոյ մասուցումներ նոյնը պիտի ըլլայ:

—Ձեռնարկներ, թէ գրադարանային շէնքերու, շինութիւններու առումով եկած է այդ ժամանակը, որովհետեւ այսօր մենք մատուցուած վրայ կրնանք հաշուել գրադարաններ, որոնք տեղաւորուած են այսօրուան պահանջները բաւարարող կառոյցներու մէջ, բայց հնարաւորութիւններու առումով բեկումնաբար, խզումաբար՝ մեր եւ Արեւմուտքի մէջ, երթալով կը փոքրանայ: Այսինքն, մեր քոյմ ալ շատ արժանաւոր գործեր կ'ընեն՝ թուայինացման առումով, նոր

ընց Հայաստան, իսկ հակառակը տեղի կ'ունենայ՝, հայ գիրքը կը հասցընի՝ հակառակ ուղղութեամբ:

—Այո՛, հակառակ ուղղութեամբ ալ աշխատանք կը տարուի: 2005 թուականէն ի վեր մեր գրադարանը միջնորդ կը հանդիսանայ Ուաշինկթընի Գոնկրէսի գրադարանի եւ Հայաստանի գիտական գրադարաններու միջեւ: Հայաստանի այն գրադարանները, որոնք գրքափոխանակութեան կապ ունին Գոնկրէսի գրադարանին հետ, եւ Գոնկրէսի գրադարանն ալ կը պատահին եւ իրենց հաւաքածոները կը հարուստացնեն անգլերէն գրականութեամբ, այդ աշխատանքը կը կատարեն մեր միջոցով: Այսինքն, այստեղէն Միացեալ Նահանգներ կ'երթայ նոր տպագրուած հայերէն գիրքեր: Ինչպէս ծանօթ է՝ Գոնկրէսի գրադարանը կը հաւաքէ աշխարհի ողջ գրականութիւնը, անկախ թէ ի՞նչ լեզուով է գիրքը, եւ Գոնկրէսի գրադարանի հայկական հաւաքածոն այս պահուն մօտաւորապէս 45 հազար կը կազմէ: Այդ հաւաքածոյի համարման պատասխանատուն մեր Հայրենակիցն է՝ պատմաբան Լեւոն Աւետիսեանը: Ինչ յաճախակի կու գայ Հայաստան, եւ ամէն անգամ երբ որ գայ, մենք զանազան գրադարաններ կ'այցելենք եւ գրքափոխանակութեան այդ ծրագրի շուրջ աշխատանք կը տանինք: Անցեալ տարի գրքափոխանակութեան ծրագրի գործած մասնակիցներէն եղած են Երեւանի Պետական համալսարանի գրադարանը, Ակադեմիայի գրադարանը, Ամերիկեան համալսարանի գրադարանը: Ամէն մէկը իր չափով գրականութիւն ուղարկած է, եւ այս ձեւով մենք կրնանք հայ գիրքը ներկայացնել ունենալ Ուաշինկթընի Գոնկրէսի գրադարանին մէջ, ինչ որ հայ գիրքի միջազգային շրջանառութեան լաւագոյն միջոցն է: Եթէ քու գիրքը Ուաշինկթընի Գոնկրէսի գրադարանին մէջ ներկայացուած է, ուրեմն շատ մարդիկ կրնան օգտուիլ անից: Եւ կայ կարեւոր կէտ մը եւս՝ Հայաստանէն Միացեալ Նահանգներ ուղարկուող գիրքերը ապտուած են փոստային վճարումներու բեռէն, ինչ որ մեծ առաւելութիւն մըն է գրադարաններու համար, հակառակ պարագային, անոնք պիտի չկարենային ուղարկել, փոխարէնը անոնք կը ստանան իրենց պատուիրած գիրքերը, ստանց որեւէ մէկ դիտարկութեամբ: Այս վերջին շրջանին նաեւ անհատ գրողներ, հեղինակներ կը դիմեն ինձի, որպէսզի իրենց գիրքերը նոյնպէս առաւելու Միացեալ Նահանգներէն, եւ ես այդ մէկը սիրով կ'ընեմ: 2005 թուականէն սկսեալ, Հայաստանէն աւելի քան չորս հազար տպուած գիրք ու պարբերական հանգուս ուղարկուած է Գոնկրէսին գրադարանը:

—Այսինքն ձեռքը կ'ունենայ փափաքած գիրքը ունենալու, ստանալու: Գիրքը այսօր անհասանելի բան մըն չէ, եւ կարծես ամենեւին ալ այդ չէ պատճառը, որ մերթիջ չեն ըմբոքել: —Եթէ ընթերցող չկայ, ուրեմն պատճառ մը կայ եւ ոչ թէ պէտք է դժգոհիլ, այլ պարզապէս գործնի: Մարդը իր բնոյթով գիրքին կապուած արարած մըն է, մարդն ու գիրքը մէկ ամբողջութիւն են, մարդը պիտի կարգալ, ան առանց կարգալու է իրար ապրիլ, եթէ մարդը չի կարգալ, ուրեմն որեւէ բան սխալ է, պէտք է գտնել եւ ուղղել այդ սխալը:

—Այսօր կարծես, ժամանակակից տեղեկատուական միջոցներու գարգացման համալսարանային կառուցումները կարգին ընդգրկուած է գրադարանավարի մասնագիտութիւնը, բայց առաջ էր, այդպէ՛ս է:

—Գրադարանավարի մասնագիտութիւնը միշտ ալ Հետաքրքրական եղած է, բայց չեմ կրնար ըսել, թէ այսօր ան մրցունակ է, եւ չեմ կրնար ըսել, թէ ժամանակակից տալիս լաւագոյն մասնագիտութիւններու կարգին ընդգրկուած է: Գրադարանավարութիւնը աշխարհի հնագոյն մասնագիտութիւններէն եղած է, որովհետեւ մարդը, երբ սկսած է գրել, գրածը մէկ կողմ դնել, մէկը պիտի ըլլար, որ այդ կաւէ գիրքերը, յետոյ մագաղաթէ գիրքերը, իսկ այսօր արդէն թուային բովանդակութիւնները կատարուէր, օգնէր մարդոց նաւարկելու եւ գտնելու իրենց ուզածը: Այսօր եթէ նոյնիսկ աւելի շատ թուային բովանդակութիւնը կայ, բայց միեւնոյնն է, մարդը միայնակ չի կրնար նաւարկել այդ հակապակաս աշխարհին մէջ: Եթէ նոյնիսկ աշխարհի ամբողջ գրականութիւնը կը հաս-

Գրադարանավարի մասնագիտութիւնը միշտ ալ հետաքրքրական եղած է, բայց չեմ կրնար ըսել, թէ այսօր ան մրցունակ է, եւ չեմ կրնար ըսել, թէ ժամանակակից տալիս լաւագոյն մասնագիտութիւններու կարգին ընդգրկուած է: Գրադարանավարի մասնագիտութիւնը աշխարհի հնագոյն մասնագիտութիւններէն եղած է, որովհետեւ մարդը, երբ սկսած է գրել, գրածը մէկ կողմ դնել, մէկը պիտի ըլլար, որ այդ կաւէ գիրքերը, յետոյ մագաղաթէ գիրքերը, իսկ այսօր արդէն թուային բովանդակութիւնները կատարուէր օգնէր մարդոց նաւարկելու եւ գտնելու իրենց ուզածը: Այսօր եթէ նոյնիսկ աւելի շատ թուային բովանդակութիւնը կայ, բայց միեւնոյնն է, մարդը միայնակ չի կրնար նաւարկել այդ հակապակաս աշխարհին մէջ: Եթէ նոյնիսկ աշխարհի ամբողջ գրականութիւնը կը հաս-

միջոցներ մէջտեղ կը բերեն եւ կը վերափոխուի գրադարանային գործը, որպէսզի յարմարուի այսօրուան ընթերցողի պահանջներուն: Ընթերցողը, եթէ կը նայի գրադարանին եւ գրադարանը իրեն չ'առաջարկի այսօրուան արտադրանքը, ինք չի գար գրադարան: Գրադարանները պէտք է վերափոխուին, երթալով նոր գիրքերու թիւը կ'աւելնայ, գիրքերը կը փոխուին, սպազիր գիրքը կը կրճատուի, թուային թեքստերը կ'աւելնան եւ մարդիկ առաւել կ'ուզեն գտնուիլ կարգալ: Ես, անշուշտ, չեմ ուզիր այդ մանրամասներու մէջ մտնել, թէ ինչ տեղի կ'ունենայ, երբ ան երկուսն ալ կարգալ կամ թուային կարգալ: Այդ մէկը բոլորովին այլ թեմայ մըն է, բայց ընթերցանութիւնը այսօր ալ կայ, մասուցման ձեւեր կան, եւ եթէ գրադարանները պատրաստ են ընթերցող ընդունելու, ճիշդ քայլեր կ'առնեն եւ ընթերցողը կը շահնի:

Երբ մենք Դեկտեմբերի սկիզբին Հայաստանի ամերիկեան անկիւններուն համար մտնելու, իսկ ընթերցողները առտու կանուխ արդէն կը սպասէին դռներու քով, երբ դռները կը բացուէին, 200-300 հոգի մէկ

մեր ձեռք բերած նոր-նոր ուսուցողական գործիքները (եռաչափ պատկերներ կերտող սրբիչներ, iPAD-ի համար OSMO խաղային կցորդիչներ, Կանո հաւաքուող համակարգչային չափարաններ) աշխարհի մէջ ասպարէզ իջած են 2013-2014 թուականներուն, եւ այսօր անոնք բոլորը կան Հայաստանի գրադարաններուն մէջ:

—Ամերիկեան դեսպանատան մէջ կը կարեւորենք մարդերու հետ աշխատանքը, եւ ամերիկեան անկիւններէն զատ կը գործակցենք նաեւ

մեր ձեռք բերած նոր-նոր ուսուցողական գործիքները (եռաչափ պատկերներ կերտող սրբիչներ, iPAD-ի համար OSMO խաղային կցորդիչներ, Կանո հաւաքուող համակարգչային չափարաններ) աշխարհի մէջ ասպարէզ իջած են 2013-2014 թուականներուն, եւ այսօր անոնք բոլորը կան Հայաստանի գրադարաններուն մէջ:

—Ամերիկեան դեսպանատան մէջ կը կարեւորենք մարդերու հետ աշխատանքը, եւ ամերիկեան անկիւններէն զատ կը գործակցենք նաեւ

ՀՐԱԻԵՐ

Հայ Կաթնղիկ Առաջնորդարանի կրօնական գիտելիքներու դասախոսութիւններու ծիրին մէջ՝ **ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՑ ՎԻՃԱԿԱՒՈՐ ԱՐԿԻ. Տ. ԼԵՒՈՆ ԱՐՔ. ԶԷՔԻԻՆՍ** երկու դասախոսութիւն պիտի կատարէ 20 Յունուար 2016 եւ 27 Յունուար 2016, Չորեքշաբթի օրերը, Ս. Յակոբ Հիւանդանոցի «Լոբայ»-ին մէջ, էյմատայ, ժամը 18.00-ին: Դասախոսութիւնները պիտի կատարուին թրքերէն լեզուով:

Թրքահայ Ուսուցչաց Հիմնարկի եւ Հայ Կաթնղիկ Առաջնորդարանին կողմէ միատեղ կազմակերպուած դասախոսութիւն մըն ալ տեղի պիտի ունենայ 21 Յունուար 2016, Հինգշաբթի, ժամը 17.00-ին, Պոմոն-թիի Միջինարեան վարժարանի սրահին մէջ, ուր Ար-Հիւսպատի Գերապաճառը Հանդէս պիտի գայ «Հայերէն լեզուի անցնելը, ներկան եւ ապագան» նիւթով դասախոսութեան երկրորդ մասով: Այս բանախոսութիւնը պիտի կատարուի Հայերէն լեզուով:

ԴԻԻԱՆ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՐԱՆԻ

ԳՈՅԺ. ՈՉ ԵՒՍ Է

● շար. Ա. Էջէն

տօններ: Եղած էր, մանաւանդ, Գալֆանան Տան խնամակալութեան բազմամյա ատենապետը: Պատրիարքարանի ներս ալ զբողոքները էր պաշտօններ: Որպէս կամաւոր վիթխարի աշխատանք տարած էր Համայնքին ներս, նաեւ իր Հիմնած «Փայրիս» զբօսաշրջութեան ընկերութեան միջոցաւ տասնամակներ շարունակ իրերայաջորդ ուխտադասութիւններ կազմակերպած էր ղէպի Հայաստան: Այս ձեւով ան տասնամեակներ անընդմեջ էր իսթանպուլահայտութեան եւ Հայաստանի միջեւ: Իր յանձնարարութիւնները երկարամեակ նշանակութիւն ունեցած էին եւ ան միշտ իր տասնամեակ պատասխանատուութիւնները յառաջ տարած էր Հայորդական բնարտութիւնով եւ Համերաշխ ձեւով: 1925 թուականին ծնած Կարպիս Ուղուրլուեան վերջին շրջանին կը տառապէր առողջական լուրջ խնդիրներէ ու կը վայելէր իր Հարազատներուն խնամքն ու հոգածութիւնը: Ան անջնջելի Հոսք մը թողած է բոլոր անոնց վրայ, որոնք զինքը ճանչցած են, առարկայ դարձած իր նախնաձայնիքի եւ նուրբ վերաբերմունքին: Յատկապէս շարժումն մէջ՝ Յունուարի 25-ին Կարպիս Ուղուրլուեան պիտի նշէր իր ծննդեան տարեդարձը, սակայն նախախնամութիւնը եկաւ կանխել այդ Հանգրուանը եւ ան Տէր Հանգաւ քաղցր ու անթաւան յիշատակ մը թողլով իր սիրելիներուն մօտ:

Այս տխուր առթիւ երկնային Հանգիստ կը Հայցենք Կարպիս Ուղուրլուեանի բարի Հոգւոյն ու մեր խորագրած ցաւակցութիւնները կը յայտենք որդիներուն՝ Հմայակ Ուղուրլուեանին, Տքթ. Արա Ուղուրլուեանին եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն:

ՄԱՅՐ ԱՌՈՒԻ ՄԷՋ ԶՐՈՅՑ

● շար. Ա. Էջէն

րեալ զանազան խնդիրներ: Պերճ Սեդրակեան Նորին Սրբութեան ներկայացուցչ ՋԲԸՄ-ի գործունէութիւնը Հայաստանի եւ Արցախի մէջ, անդրադառնալով ապագայ ծրագրերուն: Վեհափառ Հայրապետ բերաւ իր օրհնութիւնն ու զնահատանը ՋԲԸՄ-ի նախագահին եւ միութեան անդամներուն՝ Հայաստանի եւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի ի նպատակ զօրակութեան, ինչպէս նաեւ նուիրելով գործունէութեան Համար:

Հանդիպման ներկայ գտնուեցան Մայր Աթոռի Բրիտանիական դատարարութեան կեդրոնի տնօրէն Տ. Վարդան Եպսկ. Նաւասարդեան, Միջկեդրեցական յարաբերութիւններու եւ Հրատարակչական բաժիններու տնօրէն Տ. Շահէ Վրդ. Անանեան եւ Գէորգեան Հոգեւոր ճեմարանի տեսուչ Տ. Գարեգին Վրդ. Համբարձուեան:

ՋԲԸՄ-ի նախագահը ներկայ գտնուեցաւ նաեւ Մայր Տաճարին մէջ մատուցուած Ս. Պատարագին:

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

● շար. Ա. Էջէն

րիոյ մէջ անհրաժեշտ է փոփոխութեան մը ապրուիլը: Առտի, Բեմերի այս նիւթին շուրջ Համատեղ աշխատանք կը նախատեսէ Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ:

«Անտոլոլ» գործակալութեան Հաղորդումներով, Տալուստոլու-Բեմերի գրոյցի ընթացքին օրակարգի վրայ եկաւ նաեւ Կիպրոսի Հիմնախնդիրը: Տալուստոլու յոյս յայտնեց, թէ սոյն Հարցը այս տարի պիտի կարգադրուի՝ երաշխաւոր երկրի Անգլիոյ մշակուցութեանը: Միեւնոյն ժամանակ ԱՏՃԵՄ Տալուստոլու անգլիական կողմին շնորհակալութիւն յայտնեց՝ Թուրքիա-Եւրոմիութիւն յարաբերութիւններուն ի նպատակ աշակցութեան բերուածով: «Կը յուսանք, որ 2016 թուականը նոր սկիզբ մը պիտի բնորոշէ Թուրքիա-Եւրոմիութիւն յարաբերութիւններուն մէջ: Այս առումով կարեւորութիւն պիտի ներկայանան ձեռք աշակցութիւնը եւ Եւրոպայի մասին մեր Համատեղ տեղեկանքը: Անգամ մը եւս շնորհակալութիւն կը յայտնեմ ու կը յուսամ յառաջիկայ Մայիսին ձեզի ողջունել մեր երկրին մէջ», ըսաւ ԱՏՃՄ Տալուստոլու:

Հարկ է նշել, որ անցեալ տարուան դրութեամբ Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ առեւտուրի ծաւալը Հասած է 15 միլիարդ ամերիկեան տոլարի մակարդակին:

ՏԻԱՐՊԱՔՐՐԻ ՄԷՋ ԿՈՐՈՒՍՏ

● շար. Ա. Էջէն

վեր իր կեանքն այ դուրս եկած էր բնականոն Հունէն: 86-ամեայ Սարգիս Էջէն ստողական երկար վերի-վայրումներէ վեր յախրեցաւ օր մահկանացուն կիբեց Տիարապալարի մէջ: Ան ծնած էր Միլիանի Պաշտպան գիւղին մէջ: 55 տարի է ի վեր կը բնակէր քաղաքի կեդրոնի ասորի եկեղեցւոյ Համայնքին ներս: Շրջանի անվտանգութեան պայմաններուն բերումով, յուլաբարկարութիւնն այ տեղի ունեցաւ նոյն եկեղեցւոյ մէջ, որովհետեւ Ս. Կիրակոս Հայոց եկեղեցւոյ գրտնւած շրջանին մէջ փողոց դուրս գալ Հնարաւոր չէ:

ԳԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՒ ՏԱՐԱԾ

● շար. Ա. Էջէն

ներ, սակայն այդ բոլորէն անդին, ֆիլմին մէջ բանած էր իր մտաւորականի տաղանդը: Հեռուտես ու գոգն իր Հայնացքները երաշխաւորած էին այս ժապաւէնին անաչառութիւնը, առարկայականութիւնը, ինչ որ այս գործը Հաւասարապէս Հնարաբերական դարձուցած էր Հայկական ու թրքական կողմերուն Համար, Հեռուտեսութեան պահպանումով Հանդերձ:

Ինչպէս Հաղորդած էինք, ֆիլմի ցուցադրութեան յաջողութեամբ ատուիտը վարեց ժԱՄԱՆԱԿ օրաթերթի գլխաւոր խմբագիր Արա Գոչունեան: Ատենախօսներն էին վաստակաւոր դեպիպի Վրջան Վուրայ, վաստակաւոր դեպիպի Իւնայ Չեփրեօզ, NTV Հեռուտեսակայանի լրատուական բաժնի գլխաւոր խմբագիր ու արտաբերի քաղաքական նիւթերու յայտնի մեկնարան Մեթէ Չուպուքճու, ինչպէս նաեւ Տոց. Պրիւնտ Պրիւնգ: Այս վերջնայն մասնակցութիւնը ունէր ձեւով մը ի պաշտօնէ բնոյթ, որովհետեւ ան Պատմութեան Հիմնարկի նախկին նախագահն է եւ իր շրջանին է, որ յառաջ տարուած էր այս աշխատանքը:

Ատուիտի սկիզբին Արա Գոչունեան ունեցաւ Հակիրճ ելույթ մը, որու ընթացքին ստեղծագործական խումբին անունով շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք իրենց չափազանց նշանակալից վկայութիւնները բերած էին այս փաստաւորագրական գործին Համար: Այս շրջագծին մէջ ան վերջինք Հանրապետութեան նախկին նախագահներէն Սիւլէյման Տեմիրճը, որ սկզբունքորէն Համաձայնած էր այս ժապաւէնին Համար ներդրել իր վկայութիւնները, սակայն նախ առողջութիւնը, յետոյ ալ օրերը չէին ներած Հարցազրույցի մը իրականացումը: Նոյնպէս վերջինեցաւ Հանգուցեալ Սարգիս Սերոբեանը, որ «Այսօր»ի Հայերէն բաժնի խմբագրի Հանգամանքով իր կեանքի վերջին Հարցա-

զրույցը տուած էր այս ֆիլմին Համար: Սոյն բարոյական պարտքերու Հատուցումէն վերջ, Արա Գոչունեան շնչոտեց, որ ժապաւէնը միջպետական Հարթութեան պրիմալիէն կը դիտարկէր Հայ-թրքական յարաբերութիւնները: Ըստ իրեն, գործի Հիմնական խոցելի կողմը Թուրքիա-Հայաստան քսանհինգամյա շփումներու ամենավերջին Հանգրուանին կը վերաբերէր: Արդարեւ, Յիւրիսի մէջ ստորագրուած արձանագրութիւններուն վերաբերեալ Երազարձութիւններու ներկայացման ճանապարհին յառաջացած էր ինդրայարոյց պարագայ մը: Թուրքիոյ կողմէ այդ գործընթացին մասնակցած բազմաթիւ առանցքային ղէմքեր այժմ արդէն պաշտօնի դուրս չեն գտնուիր եւ որպէս նախկին պաշտօնեաներ ունեցած են վկայութիւններ տալու Հնարաւորութիւնը: Նոյնը կարելի չէ եղած Հայաստանի պարագային, որովհետեւ արձանագրութիւններու գործընթացին մասնակից ղէմքեր այնտեղ տակաւին կը մնան պաշտօնի դուրս, Հետեւաբար չեն կարողացած մասնակցութիւն բերել այս նախագծին: Գոչունեան յիշեցուց, որ սոյն ֆիլմի արտադրութեան շրջանին Թուրքիա-Ռուսաստան յարաբերութիւնները ունէին բնականոն ընթացք, իսկ այժմ անոնց միջեւ ծագած լարուածութիւնը բոլորովին նոր իրավիճակ մը ստեղծած է տարաբարձեանէն ներս:

Արա Գոչունեանի այս ամփոփ ներածական վերջ վերջ արտայայտուեցաւ Պրիւնտ Պրիւնգ, որ կարեւորեց քաղաքացիական Հասարակութեան դերակատարութիւնը՝ Թուրքիա-Հայաստան յարաբերութիւններու բնականոնացման որոնմաներուն տեսանկիւնէ: Ըստ իրեն, երկու երկիրներուն մէջ որքան որ ամրապնդուի Թուրքիա-Հայաստան յարաբերութիւնը, ապա այնքան աւելի աշխոյժ ու Համարձակ պիտի կարենայ գործել քաղաքացիական Հասարակութիւնը,

որ կը բարձրաձայնէ սահմանի բացման ու յարաբերութիւններու բնականոնացման սպասումը, պահանջը: Պրիւնտ Պրիւնգ նշեց, թէ այս ֆիլմին պատրաստութիւնը զուգահիշապէս է 2015 թուականին, երբ իրենք Հիտամուտ եղած էին յիշգրտութեան թարգման: Իր խօսքով, սահմանի բացումը միջպետական Հարց մըն է, իսկ կիթ փակ սահմանի պայմաններով երկու ժողովուրդներուն միջեւ կարելի կը դառնայ երկխոսութիւնը, ապա սա արդիւնքն է քաղաքացիական Հասարակութեան ջանքերուն: Երկու երկիրներու միջեւ առկայ բոլոր խոչընդոտներու յաղթահարման երաշխիքն է ժողովրդավարութիւնը եւ քաղաքացիական Հասարակութեան զարգացումը:

Պրիւնտ Պրիւնգ օրինակելի նկատեց, որ կողմերու Հասարակական կազմակերպութիւններուն Համատեղ ծրագրերը կեանքի կը կոչուին երրորդ կողմերու վրայով կամ իրախուսանքով: Ան կանգ առաւ մշակութային ու ժողովրդագրական նմանութիւններուն վրայ: Ըստ իրեն, Թուրքիա-Հայաստան յարաբերութիւններու առկայ վիճակը կը Համարուի Պաղ պատերազմի շրջանին ապրուած աղաւաղումի մը տակաւին յաղթահարուած չըլլալը: Հետեւաբար, ան շնչոտեց նաեւ խաղաղամէտ մշակոյթի մը տարածման ու Հասարակութեան անհրաժեշտութեան վրայ:

Իրտարուամերու տարափի մը միջնորդութիւն մեջ անցաւ ատուիտը, որու տեսողութեան Թուրքիա-Հայաստան յարաբերութիւններու բնականոնացման հեռանկարներուն շրջապատում ամբողջական պատկեր մը ստեղծուեցաւ ներկայիցում: Թուրքիա-Հայաստան յարաբերութիւններուն տեսանկիւնէ: Ըստ իրեն, երկու երկիրներուն մէջ որքան որ ամրապնդուի Թուրքիա-Հայաստան յարաբերութիւնը, ապա այնքան աւելի աշխոյժ ու Համարձակ պիտի կարենայ գործել քաղաքացիական Հասարակութիւնը,

Լ. Ք. Թամոնոյան

Մ. Էմինօղլու

Մեսուտ Ե. Թուֆան

Տ. Պասկելիեան

ՊՐԻԻՔՍԵԼԻ ՄԷՋ ԺՈՂՈՎ

Դրուագ մը Պրիւնտի մէջ երէկ տեղի ունեցած Հայաստան-Եւրոմիութիւն համագործակցութեան խորհուրդի 16-րդ նիստի բանակցութիւններէն

● շար. Ա. Էջէն

Երուարդ Նալպանտեանի նախագահութեամբ տեղի ունեցած Հայաստան-Եւրոմիութիւն համագործակցութեան խորհուրդի 16-րդ նիստին Հանգամանօրէն քննարկուեցան կողմերու Համագործակցութեան Հեռուտեսակայանի յարաբերութեան Հեռուտեսակայանի քաղաքական երկխոսութեան, յարաբերութիւններու ապագայ իրաւական հիմքի շուրջ անցեալ տարիներուն սկսած բանակցութիւններու, շարժումակութեան, մարզու իրաւունքներու, տնտեսական բարեփոխումներու, ԵՄ-ին կողմէ Հայաստանին տրամադրուող աշակցութեան վերաբերեալ Հարցեր:

Բանալով ժողովը՝ Նալպանտեան ըսաւ. «2015 թուականը առանձնապատուէ տարի մըն էր Հայաստան-ԵՄ համագործակցութեան Համար: Մենք ակնառեսեալ զանք բարձր մակարդակի այցելութիւններու, աշխոյժ

ու շինել երկխոսութեան, երկկողմանի Հանգրուաններու, գանգառն ուրոմներու մէջ Հայաստան-ԵՄ համաձայնագրու վերաբերեալ բանակցութիւններու: Հայաստան-ԵՄ յարաբերութիւններու նոր իրաւական շրջանակի բանակցութիւններու նախորդ ամսուան մեկնարկը մեր յարաբերութիւններուն մէջ նոր էջ մըն է: Հաւատացած ենք, որ նոր Համաձայնագիրը պիտի արտացոլէ մեր յարաբերութիւններու ծաւալն ու խորութիւնը եւ փոխհաւաւէտ համագործակցութեան Համար պիտի սահմանէ նոր ուղիները»:

Նախարար Նալպանտեան եւրոպական կողմին եւրախազարտութիւն յայտնեց՝ տարիներէ ի վեր Հայաստանին ցուցաբերուած աջակցութեան եւ օժանդակութեան Համար, ինչ որ նշանակալի դեր մը խաղացած է՝ երկրին ներս բարեփոխումներու իրականացման եւ Հասարակութիւններու կարողութիւններու զարգացման Համար: Ան վերահաստատեց Հայաստանի Հասարակականութիւնը խորացնելու ԵՄ-ի Հետ զանազան ոլորտներէ ներս եւ ուղղութիւններով Համագործակցութեան համագործակցութիւնը Հիմնուելով վերջին տարիներու ձեռքբերումներուն վրայ՝ Հաշուի առնելով Երեւանի պարտաւորութիւնները այլ միջազգային, Համարուած ձեւաչափերուն մէջ: Նալպանտեան ընդգծեց նաեւ, որ ԵՄ-ի Հետ Համագործակցութեան առաջնահերթութիւններու շարքին են շարժումակութիւնը, մարդկային շփումներու թիւնները: Այս ամբողջի մէջ ան նշեց, թէ 2014 թուականի Յունուարին ուժի մէջ մտած ԵՄ-Հայաստան մուտքի արտօնազրային դրութեան դիւրամիտութեան եւ եւրոմիութեան մասին Համաձայնագրերը ճանապարհ կը Հարթեն ղէպի մուտքի արտօնազրային դրութեան ազատականացման վերաբերեալ գործընթացի մեկնարկը, ինչ որ Հնարաւո-

րութիւն պիտի տայ ապագային Հասնելու Հայաստանի քաղաքացիներու պարագային մուտքի արտօնութեան անհրաժեշտութեան վերաբերման: Նալպանտեան կարեւորեց նաեւ Գործընկերութեան եւ Համագործակցութեան Համաձայնագրին կից կողմերու միջեւ ստորագրուած արձանագրութեան ուժի մէջ մտնելը: Այդ արձանագրութեան շնորհիւ Հայաստան կրնայ մասնակցել ԵՄ-ի ծրագրերու լայն շրջանակի ու կրնայ Համագործակցել ԵՄ-ի զանազան գործակալութիւններուն Հետ:

Նալպանտեանին վերջ Գարեգին Մելքոնեան եւ Վիգէն Բոչարեան եւս Հանդէս եկան կողմերով ու տեղեկացուցին Հայաստանի կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութեան, դատախազական ոլորտին ներս իրականացուող բարեփոխումներուն, անցեալ տարի տնտեսութեան ու դատարարական բնագաւառներէն ներս ԵՄ-ի Հետ կատարուած Համագործակցութեան արդիւնքներուն մասին տուեալները:

Նիստի տեսողութեան Երուարդ Նալպանտեան անդրադարձաւ 2015-ի ոգեկոչումներուն եւ շնորհակալութիւն յայտնեց Եւրոմիութեան Հանգրուանի կողմին երկիրներուն՝ սկզբունքային մտեցումներուն Համար: Բաց աստի, Երուարդ Նալպանտեան ներկայացուց Հեռուային Ղարաբաղի Հիմնախնդրի Հանգուցալուծման ուղղակի բանակցային գործընթացի վերջին զարգացումները: Այս ամբողջին մէջ ան կանգ առաւ Ատրպէյճանի ապակառուցողական եւ սարքիչ գործողութիւններուն վրայ, որոնք Հետեւաբար Արցախի Հետ շփման գծին եւ Հայաստան-Ատրպէյճան սահմանին վրայ ստեղծուած է լարուած իրավիճակ: «Անցեալ տարի արձանագրուեցաւ Ատրպէյճանի կողմէ Հրապարակի կոպիտ խախտումներու գրայի կամ մը, ներսուռեալ ծանր զինատեսակներու օգտագործումը, ինչ որ բազմաթիւ մարդկային զոհերու պատճառ դարձաւ: ԵԱՀԿ-ի Մինսքեան խմբակի Համատեղական Հասցեակալ կոչիչ յղեցին Ատրպէյճանին՝ որպէսզի զսպասուածութիւն ցուցաբերէ, յարգէ Հրապարակի Համաձայնութիւնը, Հակամարտութեան խաղաղ կարգաւորման իր յանձնարարութիւնները, չխոչընդոտէ բանակցային գործընթացը, Համաձայնի շփման գծին ու սահմանին վրայ Հրապարակի խախտումներու Հետեւաբերութեան դրութեան մը ստեղծման», ըսաւ Նալպանտեան ու վստահեցուց, որ Հայաստան պիտի շարունակէ ԵԱՀԿ-ի Մինսքեան խմբակի Համատեղական Հանգրուանի Հետ Համարուող ջանքերը, որոնք ուղղուած են զարգացուած Հակամարտութեան բացառապէս խաղաղ կարգաւորման:

Խորհուրդի նիստի ընթացքին օրակարգի վրայ եկան նաեւ տարաբարձեաններուն միջազգային խնդիրներ, լուծման ուղիներով Հանգրեւ:

Երկուսն խորհուրդի նիստին վերջ Պրիւնգի մէջ Երուարդ Նալպանտեան եւ Պրիւնտ Բոչարեան սարքեցին նաեւ Համատեղ ամսուր ատուիտը: Այս առթիւ Նալպանտեան զանգուածային լրատուութեան միջոցներու ներկայացուցիչներու ուղղութեան յանձնեց ԵՄ-ի Հետ Համագործակցութեան Հեռանկարներուն նկատմամբ Երեւանի կողմէ վերագրուած կարեւորութիւնը եւ այդ շրջագծով ներկայ Հեռանկարները:

Երեւան